

Пронько Людмила. Державна політика як складова організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу села. *Економічний дискурс*. 2025. Випуск 4. С. 68-75.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2025-3-7>

УДК 338.242.4 : 331.101.262 : 338.43(1-22)

JEL Classification H10, J58, Q10

Пронько Людмила

к. е. н., доцент, декан факультету менеджменту та права
Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

E-mail: pronkol@ukr.net

ORCID: 0000-0001-5633-901X

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СЕЛА

Анотація

Вступ. Людський капітал сільських територій є стратегічним ресурсом соціально-економічного розвитку країни, що визначає конкурентоспроможність аграрного сектору, стійкість продовольчої системи та спроможність держави до довгострокового зростання. Якісні характеристики людського потенціалу – рівень освіти, професійні компетенції, стан здоров'я, соціальна активність і підприємницька ініціатива – формують основу виробничої ефективності аграрної економіки та інноваційного розвитку сільських територій.

Методи. У статті застосовано системний та інституційно-економічний підходи для дослідження державної політики як складової організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу села. Використано методи аналізу й синтезу, наукової абстракції та логічного узагальнення для обґрунтування ролі державних інструментів, нормативно-правового забезпечення й програм підтримки у формуванні відтворювальних процесів. Порівняльний та структурно-функціональний аналізи застосовано для оцінювання узгодженості державної політики з цілями сільського розвитку.

Результати. Встановлено, що державна політика відіграє системоутворюючу роль в організаційно-економічному механізмі відтворення людського капіталу сільських територій, формуючи інституційні рамки, пріоритети розвитку та стимули для накопичення й використання людського потенціалу. Доведено, що результативність державної політики у цій сфері істотно залежить від якості інституційного середовища, рівня інтеграції соціальної, аграрної та регіональної політики, а також узгодженості управлінських рішень між різними рівнями влади. Обґрунтовано, що підвищення ефективності державної політики потребує переходу до системного, результатноорієнтованого підходу з використанням програмно-цільових інструментів, розвитку міжсекторального партнерства, посилення ролі територіальних громад і впровадження принципів стійкості та резильєнтності в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізу результативності інструментів державної політики у відтворенні людського капіталу села з урахуванням регіональних відмінностей та умов післявоєнного відновлення. Доцільним є розширення емпіричних досліджень щодо впливу децентралізації, цифровізації та міжсекторної взаємодії на ефективність організаційно-економічного механізму розвитку людського капіталу. Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на обґрунтування адаптивних і резильєнтних моделей державної політики, здатних забезпечити стійкість відтворювальних процесів у середньо-та довгостроковій перспективі.

Ключові слова: державна політика, людський капітал, сільські території, організаційно-економічний механізм, інституційне середовище, програмно-цільове управління, міжсекторальне партнерство, територіальні громади, стійкість, резильєнтність.

Вступ.

Людський капітал сільських територій є стратегічним ресурсом соціально-економічного розвитку країни, що визначає конкурентоспроможність аграрного сектору, стійкість продовольчої системи та спроможність держави до довгострокового зростання. Якісні характеристики людського потенціалу – рівень освіти, професійні компетенції, стан здоров'я, соціальна активність і підприємницька ініціатива – формують основу виробничої ефективності аграрної економіки та інноваційного розвитку сільських територій.

Водночас процеси відтворення людського капіталу сільської місцевості відбуваються в умовах глибоких демографічних і соціально-економічних дисбалансів. Стійке скорочення чисельності сільського населення, інтенсивна міграція працездатних осіб, старіння демографічної структури та обмежений доступ до освітніх, медичних і соціальних послуг істотно звужують відтворювальну базу людського капіталу. Додатковим фактором нестабільності виступає інституційна невизначеність, зумовлена фрагментарністю державних програм, недостатньою узгодженістю між секторальними політиками та обмеженою спроможністю місцевого самоврядування.

За таких умов особливої актуальності набуває роль державної політики як ключової складової організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу сільських територій. Саме державна політика формує нормативно-правові рамки, фінансові стимули та інституційні умови, які визначають можливості формування, збереження та розвитку людського потенціалу села. Від її системності, послідовності та орієнтації на довгострокові результати залежить цілісність і результативність відтворювальних процесів.

Разом із тим на практиці державна політика у сфері розвитку людського капіталу сільських територій часто має фрагментарний характер, зосереджуючись на окремих соціальних або галузевих аспектах без належної інтеграції в загальну систему сільського та регіонального розвитку. Це знижує ефективність використання бюджетних та інституційних ресурсів і обмежує потенціал розширеного відтворення людського капіталу.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба в науковому обґрунтуванні ролі державної політики як системоутворюючого елементу організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу села, а також у визначенні ефективних управлінських інструментів і напрямів її вдосконалення з урахуванням сучасних викликів, євроінтеграційних процесів і завдань післявоєнного відновлення сільських територій України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У наукових дослідженнях людський капітал розглядається як результат інвестицій в освіту, професійні навички та здоров'я населення, що формують базу економічного зростання та підвищення продуктивності праці (Г. Беккер, Т. Шульц). Інституційний підхід акцентує роль держави у формуванні правил, стимулів і механізмів координації, від яких залежить ефективність відтворення людського капіталу, особливо в умовах територіальних диспропорцій і ресурсних обмежень сільської місцевості (Д. Норт).

Вітчизняні дослідники доводять, що державна політика регіонального розвитку, децентралізації та багаторівневого управління виступає ключовим елементом організаційно-економічного механізму підтримки людського потенціалу села та підвищення інституційної спроможності громад (Н. Амеліна, Н. Редько, М. Жижома, В. Котковський, Г. Македон). Водночас сучасні наукові праці підкреслюють необхідність узгодження інструментів державної інвестиційної та соціальної політики з цілями інтеграції внутрішньо переміщених осіб і розвитку локального людського капіталу, що визначає актуальність подальших досліджень у сфері державного управління сільським розвитком (П. Куцик, Є. Мінакова та ін.).

Мета.

Метою статті є обґрунтування ролі державної політики як складової організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу села.

Методологія дослідження.

У статті застосовано системний та інституційно-економічний підходи для дослідження державної політики як складової організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу села. Використано методи аналізу й синтезу, наукової абстракції та логічного узагальнення для обґрунтування ролі державних інструментів, нормативно-правового забезпечення й програм підтримки у формуванні відтворювальних процесів. Порівняльний та структурно-функціональний аналізи застосовано для оцінювання узгодженості державної політики з цілями сільського розвитку.

Результати.

Організаційно-економічний механізм відтворення людського капіталу сільських територій являє собою цілісну систему інституційних норм, управлінських рішень та економічних інструментів, спрямованих на формування, використання, відновлення та розвиток людського потенціалу. У межах цього механізму державна політика відіграє системоутворюючу роль, виконуючи координуючу та регуляторну функції, що забезпечують узгодженість дій суб'єктів управління на національному, регіональному та локальному рівнях.

У працях класиків теорії людського капіталу (Г. Беккер, Т. Шульц) держава розглядається як ключовий інвестор у людський розвиток через фінансування освіти, охорони здоров'я та соціальної інфраструктури [1; 2]. Подальший розвиток цих ідей у межах інституційної економіки (Д. Норт) дозволив трактувати державну політику як сукупність формальних правил і механізмів примусу, що формують стимули та обмеження економічної поведінки суб'єктів, зокрема щодо інвестування в людський капітал [3]. У цьому контексті державна політика не лише забезпечує ресурсну підтримку, а й визначає якість інституційного середовища відтворення людського потенціалу.

У сучасних дослідженнях розвитку сільських територій наголошується, що ефективна державна політика у сфері людського капіталу має інтегрувати соціальну, аграрну та регіональну складові, забезпечуючи комплексний підхід до управління відтворювальними процесами [4]. Як зазначають представники теорії багаторівневого управління, державна політика виконує роль координатора між різними рівнями влади та секторами економіки, що є особливо важливим для сільських територій із обмеженою інституційною спроможністю [5].

Державна політика визначає стратегічні цілі розвитку сільських територій, формує нормативно-правову базу, забезпечує фінансування ключових соціальних сфер та створює економічні стимули для інвестування в людський капітал. У вітчизняних наукових працях підкреслюється, що саме держава має забезпечувати узгодженість між короткостроковими заходами соціальної підтримки та довгостроковими стратегіями розвитку людського потенціалу села [6]. Такий підхід дозволяє уникнути фрагментарності управлінських рішень і підвищити результативність організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу.

До ключових напрямів державної політики у сфері відтворення людського капіталу сільських територій належать соціально-освітні, економічні, інфраструктурні та інституційні інструменти впливу, які в сукупності формують умови для накопичення, використання та розвитку людського потенціалу села. Визначальне місце серед них посідає соціальна та освітня політика, оскільки саме вона забезпечує доступність базових соціальних послуг, розвиток системи освіти, професійної підготовки та підвищення кваліфікації населення.

За даними Державної служби статистики України, упродовж 2020 – 2024 рр. чисельність учнів у сільських закладах загальної середньої освіти скоротилася майже на 10%, що супроводжувалося зменшенням мережі шкіл більш ніж на 15%. Одночасно забезпеченість сільських закладів педагогічними кадрами залишалася нижчою за міську в середньому на 20 – 25%, що

негативно впливає на якість формування людського капіталу на ранніх етапах його відтворення. У сфері професійної освіти та навчання дорослого населення частка сільських жителів, охоплених програмами підвищення кваліфікації, у 2020 – 2024 рр. не перевищувала 15% економічно активного населення, що істотно обмежує можливості адаптації людського капіталу до структурних змін на ринку праці.

Важливим напрямом державної політики є політика зайнятості та доходів, спрямована на створення економічних стимулів для закріплення населення в сільській місцевості. Державні програми підтримки аграрного підприємництва, фермерства та малого бізнесу, за оцінками Мінекономіки, охоплювали обмежену частку потенційних отримувачів і не перевищували 12 – 15% економічно активного сільського населення, що знижує їхній вплив на стабілізацію доходів і стримування міграційних процесів.

Суттєвий вплив на відтворення людського капіталу має регіональна та інфраструктурна політика, спрямована на зменшення територіальних диспропорцій і підвищення привабливості сільських територій для проживання та праці [7]. За даними Міністерства розвитку громад та територій України, у 2020 – 2024 рр. близько 30% сільських населених пунктів мали обмежений доступ до якісного транспортного сполучення, що ускладнює мобільність населення та доступ до ринків праці й соціальних послуг. Водночас рівень доступу до високошвидкісного інтернету у сільській місцевості у 2024 р. досяг близько 70%, проте залишався на 15 – 20 відсоткових пунктів нижчим, ніж у міських територіях, що обмежує можливості дистанційної освіти, електронної зайнятості та використання цифрових сервісів.

Інституційна підтримка територіальних громад у межах процесів децентралізації також є важливим напрямом державної політики у сфері відтворення людського капіталу. За даними Міністерства розвитку громад та територій України, у 2024 р. лише близько 40 – 45% сільських територіальних громад мали достатню кадрову та фінансову спроможність для реалізації комплексних програм розвитку людського капіталу. Обмежена інституційна спроможність органів місцевого самоврядування знижує ефективність реалізації державних програм та міжнародної технічної допомоги, спрямованих на освіту, охорону здоров'я й розвиток місцевого підприємництва [8]. У цьому контексті посилення ролі громад як суб'єктів управління та адаптація державної політики до локальних потреб є необхідною умовою підвищення результативності відтворення людського капіталу сільських територій.

Незважаючи на наявність значної кількості державних програм і нормативно-правових актів, спрямованих на розвиток сільських територій, результативність державної політики у сфері відтворення людського капіталу села залишається обмеженою. Однією з ключових проблем є фрагментарність реалізованих заходів, коли інструменти соціальної, освітньої, аграрної та регіональної політики функціонують переважно ізольовано, без належної міжвідомчої координації та єдиного стратегічного бачення. Така роз'єднаність призводить до дублювання функцій, неефективного використання бюджетних ресурсів і відсутності кумулятивного ефекту від реалізації політики людського розвитку.

Недостатня узгодженість секторальних політик також проявляється у стратегічному плануванні розвитку територіальних громад. Це свідчить про слабку вертикальну та горизонтальну координацію між державним, регіональним і місцевим рівнями управління.

Статистичні дані Державної служби статистики України свідчать, що у 2020 – 2024 рр. чисельність сільського населення скоротилася більш ніж на 1 млн осіб, тоді як рівень зайнятості в сільській місцевості стабільно залишався на 6 – 8 відсоткових пунктів нижчим, порівняно з міськими територіями. Це вказує на те, що реалізовані державні програми не забезпечили системного впливу на ключові параметри відтворення людського капіталу. За оцінками Міністерства економіки України, програмами активної політики зайнятості у цей період було охоплено не більше 12 – 15% економічно активного сільського населення, що істотно обмежує їхню результативність.

Суттєвим обмеженням залишається недостатня координація між секторальними політиками,

зокрема між соціальною, освітньою, аграрною та регіональною політикою. За даними Міністерства розвитку громад та територій України, у 2024 р. лише близько 45% сільських територіальних громад мали затверджені стратегії розвитку, а питання людського капіталу було комплексно інтегровано менш ніж у половині з них. Відсутність єдиного стратегічного бачення знижує ефективність державних інтервенцій і обмежує можливості адаптації загальнонаціональних програм до локальних потреб громад.

Обмеженість фінансових ресурсів є одним із ключових чинників, що стримує ефективну реалізацію державної політики у сфері відтворення людського капіталу сільських територій. За даними Міністерства фінансів України, у 2020–2024 рр. частка капітальних видатків у структурі бюджетного фінансування соціальної сфери залишалася стабільно низькою та коливалася в межах 8 – 12%, тоді як основна частина коштів спрямовувалася на поточні видатки соціального характеру. Така структура бюджетних витрат забезпечує короткострокову соціальну стабільність, але не створює належних умов для модернізації освітньої, медичної та соціальної інфраструктури як ключових елементів розширеного відтворення людського капіталу.

Статистичні дані свідчать, що у сільській місцевості рівень інвестицій у соціальну інфраструктуру суттєво поступається міським територіям. За інформацією Державної служби статистики України, у 2020 – 2024 рр. капітальні інвестиції в освіту та охорону здоров'я у розрахунку на одного мешканця сільської місцевості були на 25 – 30% нижчими, ніж у містах. Це обмежує можливості оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти та охорони здоров'я, знижує якість надання соціальних послуг і негативно впливає на всі стадії відтворення людського капіталу – від формування до розвитку.

Особливо гостро проблема обмеженості фінансових ресурсів проявляється в умовах воєнних викликів. За оцінками Міністерства фінансів України, у 2022–2024 рр. пріоритетом бюджетної політики стало фінансування оборонних і соціальних витрат, що призвело до скорочення інвестиційних видатків розвитку, зокрема у сільській місцевості. У результаті значна частина громад була змушена відкладати реалізацію проєктів модернізації освітньої та медичної інфраструктури, що посилює довгострокові ризики деградації людського капіталу.

Крім того, обмеженість фінансових ресурсів негативно позначається на спроможності органів місцевого самоврядування реалізовувати комплексні програми розвитку людського капіталу. За даними Міністерства розвитку громад та територій України, у 2024 р. лише близько 40% сільських територіальних громад мали достатні власні доходи для співфінансування проєктів у сфері освіти, охорони здоров'я та соціального розвитку. Це знижує ефективність використання державних і донорських коштів та обмежує можливості переходу від поточної підтримки до інвестиційної моделі розвитку.

Удосконалення державної політики як складової організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу сільських територій має здійснюватися на засадах системності, інтегрованості та довгострокової орієнтації на результати. Аналіз сучасного стану та результативності реалізації державних програм свідчить, що ключовим напрямом удосконалення є інтеграція соціальної, аграрної та регіональної політики в єдину систему розвитку людського капіталу. Така фрагментарність політик знижує ефективність державного впливу та не дозволяє сформуванню синергії між різними інструментами підтримки.

Важливим напрямом удосконалення державної політики є посилення програмно-цільового підходу з чіткою орієнтацією на вимірювані результати та довгострокові ефекти. Статистичні дані Державної служби статистики України свідчать, що у 2020 – 2024 рр. попри реалізацію низки державних програм рівень зайнятості сільського населення залишався на 6 – 8 відсоткових пунктів нижчим, ніж у міській місцевості, а чистий міграційний відтік із сільських територій мав стабільно негативне значення. Це свідчить про те, що більшість програм була орієнтована на процесні показники та короткострокову підтримку, а не на досягнення сталих відтворювальних результатів у сфері людського капіталу. У цьому контексті доцільним є впровадження системи індикаторів

ефективності, що відображають реальні зміни в зайнятості, рівні доходів, доступі до послуг та якості життя сільського населення.

Суттєвим напрямом удосконалення державної політики є розвиток партнерства між державою, бізнесом і територіальними громадами як механізму мобілізації додаткових ресурсів і підвищення результативності управлінських рішень. За даними ДССУ та Мінрегіону, у 2023 – 2024 рр. лише близько 30% сільських громад мали досвід реалізації проєктів публічно-приватного або публічно-громадського партнерства у сферах освіти, соціальних послуг або місцевого економічного розвитку. Обмежене поширення партнерських моделей знижує можливості залучення приватних інвестицій і громадської ініціативи до процесів відтворення людського капіталу. Посилення міжсекторної взаємодії дозволяє підвищити адресність політики та адаптувати її інструменти до реальних потреб сільських територій.

Особливої актуальності в сучасних умовах набуває урахування принципів стійкості та резильєнтності у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на післявоєнне відновлення сільських територій. У цьому контексті державна політика має бути спрямована не лише на відновлення базових соціально-економічних функцій, а й на формування резильєнтних управлінських моделей, здатних забезпечити адаптацію людського капіталу до умов невизначеності, диверсифікацію зайнятості та зміцнення інституційної спроможності громад.

Таким чином, удосконалення державної політики у сфері відтворення людського капіталу сільських територій потребує переходу від фрагментарних і реактивних рішень до інтегрованої, результатоорієнтованої та резильєнтної моделі управління. Реалізація зазначених напрямів створить передумови для зменшення відтворювальних втрат людського капіталу, підвищення стійкості сільських територій і формування довгострокової основи конкурентоспроможності аграрного сектору України.

Висновки і перспективи.

Державна політика є ключовою складовою організаційно-економічного механізму відтворення людського капіталу сільських територій, оскільки саме вона формує інституційні рамки, визначає пріоритети розвитку, забезпечує ресурсне наповнення та створює економічні й соціальні стимули для накопичення, використання й розвитку людського потенціалу. У межах цього механізму держава виконує координуючу, регуляторну та стимулюючу функції, забезпечуючи узгодженість дій суб'єктів управління різних рівнів і секторів економіки.

У ході дослідження встановлено, що результативність державної політики у сфері відтворення людського капіталу села значною мірою залежить від якості інституційного середовища та рівня інтеграції соціальної, аграрної та регіональної політики. Фрагментарність управлінських рішень, обмеженість фінансових ресурсів і слабка координація між секторальними напрямами знижують потенціал реалізації державних програм і не забезпечують досягнення довгострокових відтворювальних ефектів.

Обґрунтовано, що підвищення результативності державної політики потребує переходу до системного та результатоорієнтованого підходу, заснованого на програмно-цільовому управлінні, розвитку міжсекторального партнерства та посиленні ролі територіальних громад як ключових суб'єктів реалізації політики людського розвитку. Особливої актуальності набуває інтеграція принципів стійкості та резильєнтності у формування та реалізацію державної політики в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення державної політики створює передумови для зменшення відтворювальних втрат людського капіталу, стримування міграційних процесів і підвищення соціально-економічної стійкості сільських територій. У стратегічній перспективі це сприятиме зміцненню конкурентоспроможності аграрного сектору, забезпеченню продовольчої безпеки та формуванню інклюзивної моделі розвитку сільських територій України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізу результативності

інструментів державної політики у відтворенні людського капіталу села з урахуванням регіональних відмінностей та умов післявоєнного відновлення. Доцільним є розширення емпіричних досліджень щодо впливу децентралізації, цифровізації та міжсекторної взаємодії на ефективність організаційно-економічного механізму розвитку людського капіталу. Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на обґрунтування адаптивних і резильєнтних моделей державної політики, здатних забезпечити стійкість відтворювальних процесів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Becker G. S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago : University of Chicago Press, 1964. 412 p.
2. Schultz T. W. Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. 1961. Vol. 51, № 1. P. 1–17.
3. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 152 p.
4. Амеліна Н., Редько Н., Жижомо М. Розвиток людського капіталу як чинник економічного зростання регіонів України в умовах децентралізації. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №4 (55). С. 84–90.
5. Котковський В. Багаторівневе управління як механізм розробки та реалізації державної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 4. С. 21–25.
6. Македон Г. М. Людський потенціал Чернігівщини в контексті стратегічного розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2020. №3. С. 65–70.
7. Куцик П., Бойко Р., Васильців Т., Корягін М., Процикевич А., Артеменко А. Стан інвестиційного середовища регіону та напрями регіональної політики його покращення. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2025. Vol. 2, №61. P. 374–390.
8. Мінакова Є. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючій громаді: правові та практичні аспекти. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12. С. 26–34.

Статтю отримано: 19.09.2025 / Рецензування 07.11.2025 / Прийнято до друку: 30.12.2025

Lyudmyla Pronko

Cand. Sc. (Econ.), Associate Professor, Dean
Faculty of Management and Law
Vinnytsia National Agrarian University
Vinnytsia, Ukraine
E-mail: pronkol@ukr.net
ORCID: 0000-0001-5633-901X

STATE POLICY AS A COMPONENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR THE REPRODUCTION OF RURAL HUMAN CAPITAL

Abstract

Introduction. The human capital of rural areas is a strategic resource for the social and economic development of the country, which determines the competitiveness of the agricultural sector, the sustainability of the food system and the state's ability to achieve long-term growth. Qualitative characteristics of human potential - the level of education, professional competencies, health status, social activity and entrepreneurial initiative - form the basis of the production efficiency of the agricultural economy and the innovative development of rural areas.

Methods. The article uses systemic, institutional and economic approaches to study state policy as a component of the organizational and economic mechanism for rural human capital reproduction. Methods of analysis and synthesis, scientific abstraction and logical generalization are used to substantiate the role of state instruments, regulatory and legal support and support programs in the formation of reproductive processes. Comparative and structural-functional analyses are used to assess the consistency of state policy with the goals of rural development.

Results. It has been established that state policy plays a system-forming role in the organizational and economic mechanism of reproduction of human capital of rural areas, forming institutional frameworks, development priorities and

incentives for the accumulation and use of human potential. It has been proven that the effectiveness of state policy in this area significantly depends on the quality of the institutional environment, the level of integration of social, agrarian and regional policies, as well as the consistency of management decisions between different levels of government. It is substantiated that increasing the effectiveness of state policy requires a transition to a systemic, result-oriented approach using program-targeted instruments, the development of intersectoral partnership, strengthening the role of territorial communities and the implementation of the principles of stability and resilience in the conditions of war and post-war transformations.

Discussion. Prospects for further research are related to the deepening of the analysis of the effectiveness of state policy instruments in the reproduction of human capital in the village, taking into account regional differences and the conditions of post-war recovery. It is advisable to expand empirical research on the impact of decentralization, digitalization and intersectoral interaction on the effectiveness of the organizational and economic mechanism of human capital development. Further scientific research can be aimed at substantiating adaptive and resilient models of state policy that can ensure the sustainability of reproduction processes in the medium and long term.

Keywords: state policy, human capital, rural areas, organizational and economic mechanism, institutional environment, program-based management, intersectoral partnership, territorial communities, sustainability, resilience.

References

1. Becker, G.S. (1964). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago : University of Chicago Press.
2. Schultz, T.W. (1961). Investment in Human Capital. The American Economic Review, 51, 1, 1–17.
3. North, D.C. (1990). Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press.
4. Amelina, N., Redko, N., & Zhyzhoma, M. (2025). Rozvytok liudskoho kapitalu yak chynnyk ekonomichnoho zrostantia rehioniv Ukrainy v umovakh detsentralizatsii [Development of human capital as a factor of economic growth of regions of Ukraine under conditions of decentralization]. *Stalyi rozvytok ekonomiky* [Sustainable Development of Economy], 4 (55), 84–90 [in Ukr.].
5. Kotkovskiy, V. (2015). Bahatorivneve upravlinnia yak mekhanizm rozrobky ta realizatsii derzhavnoi polityky [Multilevel governance as a mechanism for developing and implementing state policy]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual Problems of Public Administration], 4, 21–25 [in Ukr.].
6. Makedon, H.M. (2020). Liudskiyi potentsial Chernihivshchyny v konteksti stratehichnoho rozvytku rehionu [Human potential of Chernihiv region in the context of strategic development of the region]. *Rehionalna ekonomika* [Regional Economy], 3, 65–70 [in Ukr.].
7. Kutsyk, P., Boiko, R., Vasylytsiv, T., Koriahin, M., Protsykevych, A., & Artemenko, A. (2025). Stan investytsiinoho seredovyscha rehionu ta napriamy rehionalnoi polityky yoho pokrashchennia [The state of the investment environment of the region and directions of regional policy for its improvement]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2, 61, 374–390 [in Ukr.].
8. Minakova, Ye.V. (2023). Instytutsiina spromozhnist orhaniv mistsevoho samovriaduvannia shchodo intehtatsii vnutrishno peremishchenykh osib u pryimaiuchii hromadi: pravovi ta praktychni aspekty [Institutional capacity of local governments to integrate internally displaced persons in the host community: legal and practical aspects]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii* [Scientific Innovations and Advanced Technologies], 12, 26–34 [in Ukr.].

Received: 09.19.2025 / Review 11.07.2025 / Accepted 12.30.2025

